

Do Sianowa i do Swarzewa

Odpustowe pielgrzymowanie

Do stóp Królowej Kaszub w Sianowie oraz Królowej Morza w Swarzewie w najbliższą niedzielę podążać będą pielgrzymi z całych Kaszub.

Fot. Jan Antonowicz

Zawsze w niedzielę po 16 lipca odbywają się odpusty w dwóch najświętniejszych sanktuariach na Kaszubach - Sianowie i Swarzewie. W tym roku niedziela przypada 19 lipca. Niektóre pielgrzymki wyruszają już w sobotę, inne w niedzielę rano, by zdążyć na sumę odpustową odprawianą w Swarzewie o godz. 10.30, zaś w Sianowie o godz. 11.30.

Ruch pielgrzymkowy na Kaszubach jest bardzo stary. Historycy potwierdzają, że do Swarzewa pierwsi pątnicy zdążyli już po bitwie pod Grunwaldem, czyli na początku XV w.

Gwałtowny wzrost ruchu pielgrzymkowego, już lepiej zorganizowanego, nastąpił po koronacji swarzewskiej figury w 1937 r. Na uroczystość koronacyjną, której przewodniczył

ordynariusz chełmiński ks. bp Stanisław Okoniewski w asyście ks. bpa Konstantyna Dominika, przybyło ok. 50 tysięcy wiernych Kaszubów.

Obecnie na odpust MB Szkaplerznej przychodzą pielgrzymi z Półwyspu Helskiego, na odpust Narodzenia NMP po 8 września - pielgrzymi z Wejherowskiego i Puckiego poza półwyspem.

Początek ruchu pielgrzymkowego do Sianowa jest trudny do ustalenia. Wiadomo, że istniał już pod koniec XV w. Były to pojedyncze osoby bądź nie zorganizowane grupy. Ruch ten wzmógł się po koronacji 4.09.1966 r. Koronatorem był biskup chełmiński Kazimierz Józef Kowalski. Zorganizowane pielgrzymki pojawiły się dopiero na początku lat 80. Jako pierwsza wyruszyła parafia pw. św. Jakuba w Lęborku w roku 1980. Przewodniczył jej o. Janusz Jędrzysek. W Lini do grupy dołączyli mieszkańcy wsi wraz z proboszczem Bazylim Olęckim. Lębork stał się wzorem dla innych.

Już w 1982 dołączyły Sierakowice, rok później Kartuzy, w następnym roku Wejherowo. Od kilku lat co roku przybywają pielgrzymi z Wygody, Bytowa i Mirachowa.

Uczestnictwo w pielgrzymce jest aktem głębokiej wiary i czci jakimi darzono kaszubskie madonny. Co roku do ruchu włączają się nowe parafie. Wiele jest osób, które po pierwszej swojej pielgrzymce postanawiają co roku w niej uczestniczyć.

Spotykając się ze swoją Królową staje się potrzebą. Niezliczone są też łaski, którymi obdarowuje swój lud.

Jan Antonowicz

Ò, Bòże na niebie!

Të zdrzisz na ten swiat.

Ò Bòże dobrocë, pamiãtôjże ò nas.č

W tim jiwrze zapiëklim, kòmuđa sedzy w nas.

Ò Bòże na niebie, zmitczij serca w nas.

Ò, Matkò Miłoserdzò!

Co rozmiejesz lëdzczi żòl,

Ùpros Sëna Twëgò, bë zmiãkł w nas ten ból.

W tim swiece zjurzonym,

Falszëwòta parmieni.

Ò Matkò Miłoserdzò!

Stanijże przë nas.

Ò Bòże Dobrocë!

Nie rechùj naszëch złosc.

Ò Matkò Swiònowskò,

Trzëmòj nas kòle se.

Chòc sromòta sã szczerzi,

I górą pùrgò sã gwòłt.

Ò Matkò Swiònowskò,

Më mdzemë kòle Ce!

Ò Matkò Swiònowskò,

Më mdzemë kòle Ce!

Sztefan Fikus

Jak òdùczëc pòleniò?

Czej jem bël jesz knòpã, tej chcòł jem bëc doroslim i mądrim, chòdzëc w dlùdzich bùksach, w szlipsu, pòlëc cygaretë i przënòmnitã „mòłpkã“ wëpic. Wszët-kò to bëło nóm zakòzónë, a wiadomò, że zakòzóny brzòd nôbarzi cygnie. Tej téż më kürzëlë sobie w jaz-cim nòrce, tak żebë nas chto ze starszëch nie widzòł.

Jednegò rokù wëbròł jem sã z Mietkã, Felim i Bernadã Roplowim do Miasta na odpùst Wniebò-wstãpieniégò. Mielë më tedë pò szesnòsce lat i pòmału zaczinëlë mëslec ò dzeùsach. Na odpùstë më chòdzëlë piechti. Mëma dała nama dëtczi na sznëka ë na talërz. Za wiele më ni mòglë jesc bò w odpùst më mùszelë sã ùmartwiac. Tak wic òstalë nama dëtczi i czej më szle ju dodòm, pò drodze më wstãpilë do składu i kùpilë sobie całą paczkã, sto sztëk, cygaretów. Tej zadowolony më szlë kòl bansztreczi z Miasta pòd Gòscëcëno ë kürzëlë cygaretë jedną za drëgã.

-Do Lëzëna nama mùszi sygnac - rzekł z ùcechã Bernad.

-Jo, nim zańdzemë dodòm, mùszimë je wëpòlëc, bò tam bë bëło złe, jakbë to ùdzrzëlë - jò jima òdrzëkł.

Feli za baro sã tim nie przejmòwòł, bò ù niego pòilł tata i nòstarszi Jòzef, ale naszi bë mie wëswiacëlë na wiedno. Jò jesz bël za młòdi.

-Pò wòjskù, të so zapò-lisz! - pòuczòł mie wiedno tatk - do wòjska të jesz jes smòrkòłã nieòbëtìm.

Jò téż tak to sobie przedstòwiòł i ni miòł do starszëch niżòdny ùrazë. Ale latka tak pòmału nama schòdzëlë, że më sã ni mòglë doczekac òsmënòst-

czy i wòjska, żebë bëc dorostlima chłopama i miec swòje prawa. Terò z dólë òd dodomù, czëlë më sã wiele starszima i pewniészima. Sygłò nama jesz dëtków na wiertłòwkã, tej më so pò jednym wzälë a gòdka nama szła jak nigdë. Jedna cygareta sã kùicza a drëgò zaczi-na - tak òne nama szmakałë. Czej më ju zaszlë pòd Gòscëcëno, zacziãło mie drapac w gardle, ale pòilł jem dali. Ni mògl jem dac pò se nick pòznac.

Ale za sztòt, zacziãł jem kaszlac i chrzãkac, żebe mie przestalo drapac a to drapało coròz barzi.

-Wiëta wa co? - rzecze naròz Bernad - mie drapie w gardle, waji téż?

- Mie téż, òdrzëkł Feli - a më doch miele do Lëzëna wszët-kò wëpòlëc i jesz na miònczi chto wicy.

Stanälë më i zazdrzelë do pùdła a tam ju trzë wiertle bëło spòlonë. Wzälë më so jesz pò jednym, zapòlëlë i szlë dali. Tak mie drapało w gardle, że jem czësto zachrapł. Tej jem rzekł do mòjèch kamròtów:

- Slëchòjta - czej chceta tej pòlta, jò dali ni mògã.

- Jò téż mòm dosc - czësto cëchò òdrzëkł Feli.

-To je mòcno dzywnë - gòdòł Bernad - më doch pòlëlë rozmajitë lëstë, tròwë, żebë ùdowac richtich pòlòczów, a terò czej mò-më pròwdzëwë cygaretë, ni mòzemë jich spòlëc?

- To pewno bëło za wiele naròz, më sã schëwilë i terò mòmë. Jò mòm terò strach jic dodòm bò cëż jò rzekã mòjim starszim.

Jakòs to równak ùszło. Jednakò òd tegò czasu nìcht mie ju na żòdnã cygaretã mie namòwił, chòc bë òna bëła nòlëpszò.

Sztefan Fikus

Cëż je czëc Kaszëbë z Chojnic

■ Hafty Ingi Mach

WEJHEROWO. Od 9 lipca czynna jest pod nazwą „Los igłą kluty w nitkę wplątany” wystawa haftu Ingi Mach z Bytowa. Organizatorem i gospodarzem jest Wejherowskie Centrum Kultury, ul. Sobieskiego 255.

Wejherowo jest kolejnym etapem pięknych prac bytowskiej artystki. Przedtem wystawa eksponowana była między innymi w Parchowie, Kartuzach i Kościerzynie.

■ Festyn nad jeziorkiem

WARZNO. Coroczny kaszubski festyn odbędzie się nad Jeziorem Tuchomskim w miejscowości Warzno, gmina Szemud. Początek o godz. 14, w niedzielę 19 lipca.

Między innymi wystąpi kapela Józefa Roszmana z Pucka i siostry Labuddówny z Tłuczewa z kaszubskim przedstawieniem. Będą kaszubskie gawędy i występy grup folklorystycznych.

(ep)

REKLAMA

HOTEL MERKURY

Straszyn, ul. Objazdowa 8
tel. 682-02-95, 682-00-99

**Obsługuje wycieczki, bankiety,
konferencje, wesela**

**Posiadamy wolne miejsca
dla grup zniżki!**

R-8847/A/181

Chojnice są najbardziej na południe wysuniętym miastem kaszubskim. Dziś już niewielu mieszkańców potrafi posługiwać się językiem kaszubskim. Mieszkańcy są jednak świadomi swojej przynależności etnicznej. Z dumą podkreślają, że są „Kluczem i bramą Kaszub”, jak to kiedyś napisał Jan Długosz.

W mieście istnieje kilka zespołów folklorystycznych. Najbardziej znany to Kaszuby istniejący od 1977 roku. Należy do najlepszych na całym Kaszubach. Po dziesięciu latach działalności rozrósł się do takich rozmiarów, że postanowiono utworzyć kolejną grupę. Wówczas powstał młodzieżowy zespół Kaszëbë. Prowadzi go Maria Wróblewska. Kierownicza uważa, że w Chojnicach jest szczególnie dobra atmosfera do rozwoju kaszubskiego folkloru. Młodzież z zaangażowaniem bierze udział w próbach i występach. I to nie tylko rdzenni Kaszubi. Niektórzy członkowie mają korzenie w Poznaniu bądź Lublinie.

- Musimy uczyć się kaszubskiego - mówią. - Nie jest to takie łatwe. Ale gdy są chęci, to wszystkiego

można się nauczyć. Nawet napiszemy sobie teksty piosenek po kaszubsku - opowiada Kaszubka (tak z dumą siebie określa!), której rodzice pochodzą z Poznania.

Ważnym elementem działalności Kaszëbów są krajowe i zagraniczne wyjazdy.

Te ostatnie szczególnie przyciągają do zespołu. Młodzi chojniczanie byli już między innymi we Francji,

Finlandii i Słowacji. W polowie czerwca z sukcesem wystąpili na Festiwalu Kaszubskim w Słupsku. Zajęli drugie miejsce nieznacznie ulegając starszym koleżankom i kolegom z chojnickich Kaszubów.

Ostatnio wzięli udział w rywalizacji o „Złotego Turka”, corocznej imprezie od lat organizowanej w ich rodzinnym mieście.

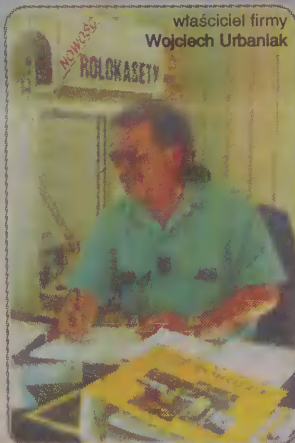
Eugeniusz Pryczkowski

W starszej generacji Kaszëbów z Chojnic dominuje pięć rzeczywiście piękna.

Fot. Eugeniusz Pryczkowski

REKLAMA

właściciel firmy
Wojciech Urbanlak

ŻALUZJE OKIENNE

FIRMA **WOJŻAL** FIRMA
Lębork Dom Handlowy „JANTAR”
tel. 622-577 w. 26, tel. dom. 62-66-66

Firma pana istnieje już na naszym rynku 18 lat. Znała była dotychczas z montażu żaluzji okiennych. W ostatnich latach wprowadził pan trochę nowości?

Rzeczywiście, zacząłem montując żaluzje innych wykonawców. Dzisiaj z różnych względów sam zajęłem się ich produkcją. Żaluzje poziome, pionowe, rolety zewnętrzne i markizy to znane moje produkty w Lęborku i okolicach. Od niedawna rozszerzyłem produkcję o „moskitiery” - siatki przeciw owadom oraz profesjonalne uszczelnianie stolarki.

To jakaś nowość. Czy istnieją inne zakłady produkujące tego typu siatki i jakie jest zapotrzebowanie na ten produkt?

Na naszym terenie jak na razie jestem sam. Montując żaluzje u klientów niejednokrotnie problem owadów był przedmiotem naszych rozmów, szczególnie jeśli chodzi o miejsca, gdzie wymagana jest higiena, np. restauracje, stolówki. Ponadto nie każdy lubi latające komary, muchy po naszym domu.

A więc siatki przeciw owadom nie tylko dla gastronomii, ale również dla potrzeb każdego gospodarstwa domowego?

Oczywiście. Przy takim zanieczyszczeniu powietrza powinniśmy dbać chociaż o czystość naszych pokarmów. Moje siatki produkowane są na bazie szwedzkich podzespołów najwyższej jakości. Dodatkową zaletą „moskitierów” jest to, że są praktycznie niewidoczne. Nie zastaniają światła, nie zatrzymują dopływu świeżego powietrza. Dzięki nim możemy otworzyć okno na całą szerokość bez obawy o latające insekty.

Każdy nowy pomysł rodzi konkurencję. Czy pan nie obawia się jej?

Nie obawiam się „zdrowej” konkurencji. Staram się być profesjonalistą w tym co robię. Jestem w miarę szybki, niezbyt drogi, a przede wszystkim staram się być solidny. Obawiam się tylko o ostrzeżenie

kich ludzi przed domokrążcami, oszustami podszywającymi się pod mój szyld. Dzisiaj wszyscy chcemy szybciej, taniej, oni to wykorzystują. Jak ich rozpoznać?

To bardzo proste. Na ogół wyduszają zaliczki. Byli już tacy z Trójmiasta, Chojnic czy Słupska. Później klienci przychodzili do mnie z pretensjami. Moja firma wykonuje usługi wyłącznie na ZLECENIE i bez pobrania zaliczki. Płatnoś następuje po wykonaniu usługi. Pracownicy moi posiadają identyfikatory ze zdjęciami i nazwą firmy oraz oznakowane samochody.

Gdzie mieści się Pana zakład?

Punkt, do którego każdy Klient może trafić i złożyć zamówienie znajduje się w Domu Handlowym „Jantar” przy pl. Pokoju. Z powodu konkurencyjnych cen, dobrego zaopatrzenia w art. gospodarstwa domowego i świetnej lokalizacji trafiają tu Klienci nie tylko z Lęborka i okolic, także z zagranicy, przez co zyskuje także ja.

Dziękuję za rozmowę. Życzę wszystkiego dobrego i mam nadzieję, że wkrótce wszystkie okna w okolicy „ozdobione” będą MOSKITIERAMI.

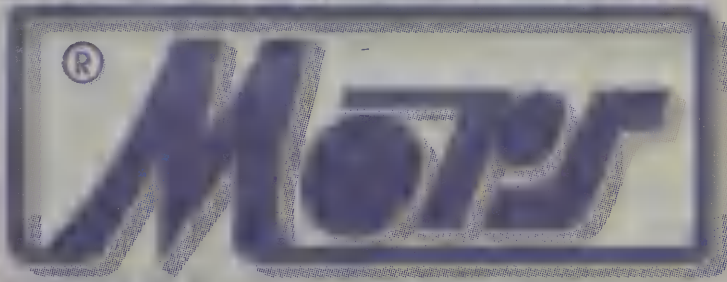
Rozmawiała
Krystyna Krupska

Tekst na
prawach
ogłoszenia

S-2968/A/602

PRZEDSIĘBIORSTWO ZAOPATRZENIOWE

HURTOWNIA KABLI I OSPRZĘTU ELEKTROTECHNICZNEGO

81-038 GDYNIA, UL. HUTNICZA 35
tel./fax (058) 623-66-41

**KABLE
PRZEWODY
OSPRZĘT
ELEKTRYCZNY
DRUTY
NAWOJOWE
ZERÓDEA
SWIATECA**

PRZEDSTAWICIELSTWO HANDLOWE :

76-200 SŁUPSK, UL. PRZEMYSŁOWA 10
TEL./FAX (059) 41-36-25, TEL 42-02-18

**Dla stałych klientów
atrakcyjne rabaty !**

Augustyn Kowalewski z Kartuz

Orędownik Kaszubskiej Królowej

Parafianie sianowscy wręczają dzieło Kowalewskiego prezydentowi Lechowi Wałęsie.

fol. Andrzej Karolak

Pasją Augustyna Kowalewskiego z Kartuz jest historia sianowskiego sanktuarium. Od początku związany jest z tym cudownym miejscem. Ojciec był stolarzem, dziadek kołodziejem. W poszukiwaniu pracy ojciec zawędrował do Krokowej. Tam pracował w sąsiedztwie majątku grafa von Krokow. Augustyn miał pięć lat, gdy stamtąd wracali. W pamięci został obraz zamku i wielkiego majątku oraz jego właściciele.

Rodzina zamieszkała w Strysej Budzie, która wówczas należała do parafii w Sianowie. Ojciec Augu-

styna i on sam zaangażowani byli przy wszelkich pracach związanych z remontem kościoła. Już wtedy odkrywał tajemnice cudownego miejsca i figury. Uwielbienie Madonny z niewielkiej drewnianej świątyni od tego czasu jest ważną częścią jego życia. Często wspomina jej cudowną moc. Opowiada, że do dziś żyje w Lęborku Jan Zielke pochodzący z Gowidlina, który za sprawą Maryi z Sianowa odzyskał wzrok. Miał cztery lata, gdy z powodu strasznego przestraszenia uszkodzony został nerw wzrokowy, co spowodowa-

ło całkowitą utratę wzroku. Życzliwa sąsiadka namówiła jego matkę, by udać się na odpust do Sianowa. Podczas gorących modłów na kłęczkach wokół ołtarza wzrok powrócił. Innym przykładem - często wspomnianym przez Kowalewskiego - jest cudowny powrót Madonny po wojnie. Na polecenie biskupa ukryta była w Pelplinie. Niestety, Niemcy rozstrzelali całą kapitułę pelplińską. Nikt więc nie znał miejsca ukrycia figury. Po wojnie rozpoczęto poszukiwania. Gdy okazywały się bezskuteczne, ks. Franciszek Gruca

zainicjował w kilku parafiach wielką nowenną. W dziewiątym dniu nadeszła pocztówka z informacją o przesyłce, którą należy odebrać w Kartuzach. Jechał oczywiście senior Kowalewski, który natychmiast poznał skrzynkę przez siebie wykonaną, a w niej cudowną figurę.

Po żniwach w 1946 roku Augustyn zamieszkał w Kartuzach. Od tego momentu co roku pielgrzymował na sianowskie odpusty. W czasie trwania stanu wojennego w 1983 roku wraz z działaczami Cechu Rzemiosł Różnych zorganizował zwartą pielgrzymkę do Sianowa. Od tego czasu pielgrzymi z Kartuz regularnie pieszo przychodzą na odpust Matki Boskiej Szkaplerznej, zawsze w niedzielę po 16 lipca.

Jako stolarz - artysta stara się, jak tylko jest to możliwe, słać Królową Kaszub. Jej wizerunek od lat umieszcza na pamiątkowych emblematkach wykonywanych z drewna. Wraz z synem Tadeuszem, również utalentowanym artystą, wykonał dziesiątki wypalanych obrazów ściennych w kształcie serc z wizerunkiem Królowej. Przeważnie na odwrocie jest pamiątkowy napis w języku kaszubskim. Na jednym z nich, ofiarowanym mi z okazji ślubu, czytamy: „Swiõnowskõ Panienskõ, Matinkõ Bõzõ, Prosym Cebie

blõgõslawi lud i mõwie, bõ rodnõ naj zemia kwitla, starkõw wiara nie zanikla“. Cytat pochodzi z pieśni autorstwa innego wielkiego orędownika sianowskiej Madonny ks. prałata Franciszka Grucy (19.11.1911 - 22.04.1993).

Od kilku lat zaczął wykonywać piękne zegary wzorowane na sianowskim ołtarzu. Te zegary-oltarzyki trafiły już do wielu znakomitości świata polityki, kultury i nauki. Między innymi

otrzymał go prezydent Lech Wałęsa podczas wizyty na odpuscie w Sianowie, 16 lipca 1995 r.

Dzięki temu, jak mało kto, Augustyn Kowalewski przyczynia się do rozpowszechniania kultu Królowej Kaszub. A wszystko czyni to dzięki głębokiej wierze, która pozwala mu dostrzegać obecność działań Maryi w miejscach, w których inni ich nie widzą.

Eugeniusz Pryczkowski

Augustyn Kowalewski prezentuje niedawno ukończony zegar-oltarzyk. W środku wizerunek sianowskiej figury.

Fot. Eugeniusz Pryczkowski

REKLAMA

**Chcesz budować
chcesz remontować
zgłoś się do nas!**

- * stolarka budowlana **STOLARKA WOŁOMIN S.A.**
- * wełna mineralna **ROCKWOOL**
- * papy tradycyjne **IZOLACJA S.A.**
- * papy termozgrzewalne **ZDUŃSKA WOLA**
- * cement
- * okna dachowe **VELUX**
- * płyty kartonowo-gipsowe **Rigips**

ROLBUD
Słupsk, ul. Poznańska 10, tel./fax 423-495
Lębork, ul. Pionierów 13, tel./fax 622-147

S-2614/A/536

**BIURO UBEZPIECZEŃ
"BROKER"**

UBEZPIECZENIA KOMUNIKACYJNE
UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWE
UBEZPIECZENIA NA ŻYCIE I
EMERYTALNE

Rumia, ul. I Dywizji W.P. 25, tel. 0 602 75 65 19
BIURO CZYNNE PN - PT : 9.00 - 16.00

S-2663/A/419

BELPOL

GDYŃIA - KARWINY ul. Mysłowska 13, tel. 629-32-36
WEJHEROWO ul. Gdańska 7, tel. (0-58) 672-30-52
ul. Graniczna 1, tel./fax 672-30-51, 672-77-85
GDAŃSK ul. Łąkowa, tel./fax 301-70-39, 305-24-42
(za spotkanie)

**SUFITY
BOAZERIE
PODŁOGI**

**SIDING
USA I POLSKA
50 LAT GWARANCJI**

**DRZWI
WEWNĘTRZNE TŁOCZONE I PŁASKIE
ZEWNĘTRZNE
ANTYWŁAMANIOWE**

RATY

S-2190/B/536

W Brodnicy i Kramarzynach Kaszubskie wesela

11 lipca w kościele
w Brodnicy Górnej od-
był się niecodzienny
ślub.

Państwo młodzi, o nazwisku Elasy, wystąpili podczas mszy, a później podczas zabawy weselnej, w kaszubskich strojach. Oprawa mszy także była częściowo w języku kaszubskim. Całość wyglądała paradnie. Warto, by o takim weselu, zgodnym z kaszubską tradycją, pomyśleli także inni, których jeszcze spotka radość stanięcia na ślubnym kobiercu.

KRAMARZYNY. Tego dnia przysięgę małżeńską złożyli sobie również Agnieszka i Marek Wantoch Rekowscy. Marek znany jest jako lektor lekcji języka kaszubskiego w telewizyjnym magazynie kaszubskim „Rodno Zemla”. Ślub i wesela odbyło się w parafialnej miejscowości małżonków Kramarzynach pod Bytowie.

(ep)

Nowość wydawnicza

Kłaniam ci się Kościerzyno

Bronisława Niedzielska

KŁANIAM CI SIĘ, KOŚCIERZYNO

W jubileuszowym roku Kościerzyny mieszkanka miasta Bronisława Niedzielska z Kapickich obdarzyła czytelników miłą niespodzianką. Jej wspomnienia zawarte w książce „Kłaniam Ci się, Kościerzyno” powinny zainteresować nie tylko mieszkańców miasta. Wszyscy, którzy interesują się szkolnictwem kaszubskich dzieci, sytuacją regionu w dwudziestoleciu, podczas wojny i po niej, a przede wszystkim życiem mieszkańców ważnego ośrodka Kaszub, chętnie zajrzą do wspomnień Niedzielskiej.

Tytuł autorka zaczerpnęła z utworu Agnieszki Osieckiej napisanego specjalnie z okazji turnieju miast Kartuzy - Kościerzyna w 1969 roku, którego fragment posłużył za motto książki. Brzmiał on następująco: „Drogą siwą, wodą siną / jeszcze chmury wolno płyną, / złotym kłosem i wikliną / kłaniam Ci się, Kościerzyno! / Dzień dobry, lesie, dzień dobry, Mario! / Dzień dobry, moja Kaszubska Szwajcario!”

Opowieść zaczyna się też od wiersza, tyle że kaszubskiego ks. Leona Heykego pt. „Kaszëbsczi świat” „To także mój świat - kontynuuje autorka. - Najbliższy sercu, jedyny, bo tu zawsze był mój dom. Pokolenia moich przodków zamieszkiwały tę ziemię, a życie ich skupiało się głównie w Kościerzynie i okolicznych wsach.”

Już niebawem przekonujemy się jak ciekawy jest ten mały kościerski-kaszubski świat widziany oczami

dziecka później młodej dziewczyny - uczennicy Zakładu Najświętszej Maryi Panny, a następnie wieloletniej nauczycielki najpierw szkoły podstawowej, później Liceum Ogólnokształcącego.

Zaskakująca jest wielość elementów regionalnych, których uczyła się młoda autorka w szkole średniej. Często nauczycielami promującymi kaszubszczyznę byli nie-Kaszubi, jak na przykład Słazaczka Gertruda Firlus, która na lekcji geografii poleciła opracowanie przydrożnych kapliczek w okolicach miasta. Z okazji 75-lecia powstania Zakładu NMP dziewczęta opracowały jednodniówkę, w której jeden z rozdziałów poświęcony był tematyce kaszubskiej. Tam znalazł się wiersz Kapickiej pt. „Kaszuby” Oprócz tego wydrukowano w gazetce kilka utworów w języku kaszubskim.

Do napisania wspomnień zainspirował Bronisławę Niedzielską dr Jerzy Knyba, znany historyk i działacz kościerski.

Czytając książkę odnosi się wrażenie, że dodatkową inspiracją - a może i główną - były opublikowane przed dwoma laty wspomnienia Anny Ossowskiej - Pałasz „Moja Kościerzyna”. W książce Niedzielskiej, oprócz informacji z życia miasta i jego mieszkańców, udanie ukazano kaszubski charakter Kościerzyny. Jest to niewątpliwie walor - oprócz wielu innych - cennego opracowania.

Eugeniusz Pryczkowski

W trosce o równowagę biologiczną

Bałtyk, wspólne dziedzictwo

Wszyscy, którzy mieszkamy nad wielkim i małym morzem, nad Bałtykiem i zatoką - rybacy, przetwórcy, handlowcy i ci, którzy jedynie korzystają z morskich kąpiel i plaż - musimy starać się o zachowanie równowagi biologicznej naszych wód.

Bałtyk jest morzem żywym i wciąż jeszcze bogatym w rybę, choć wiele gatunków „ekonomicznie już nie żyje”, jak stwierdził dr Krzysztof Skóra ze Stacji Morskiej w Helu. Winę za to ponoszą zarówno rybacy, jak też naukowcy, którzy zawyżyli limity oraz politycy, którzy naciskali na naukowców, bo nie chcieli konfliktu z rybakami.

Bałtyk jest jak jezioro i grozi mu wiele niebezpieczeństw. Jeśli np. zaczną na

nim łowić potężne statki rybackie, jakimi dysponują rybacy z Unii Europejskiej, już niedługo nie będzie w tym morzu ani jednej ryby.

Ale nie muszą się do tego przyczynić Duńczycy, Niemcy, czy Norwegowie. Może się to stać również za sprawą kaszubskich rybaków.

Duże przedsiębiorstwa połowowe zaczęły jakiś czas temu używać do połowów sieci pelagicznych, które pozwalają na połów w pelagialu, czyli obszarze wód otwartych, ponad dnem, obfitującym na skutek silnego falowania w tlen. Zdaniem niektórych rybaków połowy tym sprzętem stanowią zagrożenie dla wielu gatunków ryb.

Chodzi tu nie o całkowity zakaz tego typu połowów, ale o przestrzeganie procedur i standardów. Dotyczą one między innymi

wielkości oczek włoków pelagicznych. Jeśli łowi się takimi sieciami szprota, to nie daje się szans także dorszowi, który w pogoni za szprotem wpada w te sieci i nie może się już wydostać.

Na Bałtyku nie realizuje się niestety zasady ekorozwoju. Według tej zasady - mówi dr Krzysztof Skóra - ochrona przyrody powinna być realizowana w takim zakresie, aby pozwoliła człowiekowi żyć i rozwijać się ekonomicznie oraz społecznie.

Ów rozwój ma być jednak zapewniony nie tylko na wymiar czasu jednego pokolenia, ale i pokolenia naszych najbliższych i dalszych następców. Wydaje się, że wielu zapomniało o tym, że po nich przyjdą ich synowie, a potem także wnuki.

Może się jednak zdarzyć, że nie przyjdą, bo nie będzie czego łowić. Ekolodzy

proponują utworzenie morskich obszarów chronionych Bałtyku. Pierwszy taki obszar powstał już dwa lata temu na terenie Wolińskiego Parku Narodowego.

Na Kaszubach mogą powstać trzy takie obszary: w obrębie Nadmorskiego Parku Krajobrazowego (przede wszystkim wody Zatoki Puckiej), Słowińskiego Parku Narodowego i na przyległych do Kępy Redłowskiej wodach Zatoki Gdańskiej.

Rybacy nieufnie podchodzą do tego pomysłu, boją się eliminacji rybołówstwa z tych regionów.

Faktycznie jednak chodzi m.in. o ograniczenie zrzuć ścieków i poprawę gospodarki odpadami, o eliminację agresywnej turystyki motorowej z rejonów tarlisk ryb i ostoi ptaków, o restytucję ginących gatunków fauny i flory.

(A.J.)

Sylwetki kaszubskie. Wojciech Kiedrowski

Redaktor i wydawca

Ma 61 lat, a jego życiorys znaczący jest stołemową pracą. Nie było więc przypadkiem przyznanie mu w 1972 roku Medalu Stołema, a potem także Pieczęci Świętopętki Wielkiego klasy złotej (1980 r.). Do tych dwóch najważniejszych kaszubskich odznaczeń doszła niedawno Srebrna Tabakiera Abrahama przyznawana przez Gdyński Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.

Wojciech Kiedrowski jest człowiekiem kontrowersyjnym, ale nawet jego przeciwnicy czują przed nim respekt. Zasłużył nań długoletnią pracą redaktora naczelnego „Pomeranii” i wydawcy kaszubskiej literatury.

Ale zanim była „Pomerania” i prywatne wydawnictwo, Kiedrowski założył Klub Studentów Kaszubów „Ormuzd”, wsparł inicjatywę powstania Klubu „Pomorania” i wreszcie w roku 1965 zaczął redagować „Biuletyn Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego”, który przekształcił w regularny miesięcznik. W latach 1980-1985 był wiceprezesem ZG ZKP.

Nie bacząc na trudności i szykany ze strony władz PRL pod egidą Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego zaczął już w latach siedemdziesiątych wydawać tomiki poezji i prozy kaszubskich pisarzy. Pod koniec lat osiemdziesiątych kiero-

wał oficynami „Kara Remusa” i „Arkun”, które działały w ramach ZKP. W 1994 roku założył swoje własne wydawnictwo - Oficynę Czac.

Każdego roku Wojciech Kiedrowski wydaje kilkanaście interesujących pozycji. „Zawziął” się na Majkowskiego i jego powieść „Żęc przigóde R müsa”, bo kilkakrotnie już wznawiał to dzieło w różnych wersjach językowych. Jego pomysłem jest kaszubskie czasopismo kulturalno-literackie „Zsiwk”, którego trzy kolejne numery ukazały się w latach 1995-1998.

Obecnie pracuje nad albumem, który poświęcony jest kaszubskim rodom szlacheckim, gburskim i rybackim.

Urodził się 22 listopada 1937 roku w Gdyni. W Kartuzach ukończył Liceum Ogólnokształcące. W Gdańsku studia politechniczne.

(A.J.)

Wojciech Kiedrowski

Fot. Jan Antonowicz